

**ТРУДОВЕ ПРАВО;
ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

УДК 351.74:331.108.2(477)
DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.6.5>

ГАЙДУК С.О.

**ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ВІДБОРУ В НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ
CONCEPT AND CONTENT OF SELECTION TO THE NATIONAL POLICE
OF UKRAINE**

Відбір кандидатів до Національної поліції України є складним, багатоступеневим процесом, спрямованим на забезпечення формування високопрофесійного кадрового складу правоохоронних органів. Він охоплює широкий спектр вимог, що включають оцінку рівня знань, рівень фізичної підготовки, психологічну стійкість, морально-етичні якості та здатність працювати в екстремальних умовах. Значна увага приділяється правовій обізнаності, комунікативним навичкам, стресостійкості та рівню мотивації кандидатів. Запровадження сучасних методів оцінювання дозволяє об'єктивно аналізувати професійну придатність осіб, що претендують на службу в поліції, та значно підвищити ефективність відбору. Процедура відбору включає кілька обов'язкових етапів: подання документів, проходження тестування на знання законодавства, медичний огляд, перевірку рівня фізичної підготовки, психологічні тести та співбесіду з конкурсною комісією. Кожен з етапів має ключове значення для визначення відповідності кандидата встановленим вимогам. Особливу роль відіграє психологічне тестування, яке дає змогу оцінити рівень емоційної врівноваженості, здатність діяти у стресових ситуаціях, а також рівень розвитку комунікативних здібностей. Висока мотивація до служби в поліції є ще одним важливим критерієм, оскільки готовність кандидата до виконання службових обов'язків впливає на його ефективність у майбутній професійній діяльності.

Оптимізація процесу відбору через удосконалення методик тестування, посилення вимог до кандидатів та впровадження додаткових критеріїв оцінювання сприятиме підвищенню професійного рівня поліцейських. Удосконалення процедур оцінювання дозволить забезпечити прозорість та неупередженість відбору, що позитивно вплине на якість роботи правоохоронних органів і сприятиме підвищенню рівня довіри суспільства до Національної поліції України.

Ключові слова: відбір, Національна поліція України, професійна підготовка, оцінка кандидатів, фізична підготовка, психологічна стійкість, мотивація, тестування, медичний огляд, правоохоронна діяльність, комунікативні навички, правова обізнаність, стресостійкість.

The selection of candidates for the National Police of Ukraine is a complex, multi-stage process aimed at ensuring the formation of a highly professional law enforcement personnel corps. It encompasses a broad range of requirements, including knowledge assessment, physical fitness, psychological resilience, moral and ethical qualities, and the ability to operate under extreme conditions. Particular attention is paid to legal awareness, communication skills, stress resistance, and the candidate's level of motivation. The implementation of modern evaluation methods allows for an objective analysis of professional suitability and significantly enhances the efficiency of the selection process. The procedure consists of several mandatory stages, including document submission, legislative knowledge testing, medical examination, physical fitness assessment,

psychological tests, and an interview with the selection board. Each stage plays a crucial role in determining the candidate's compliance with established requirements. Psychological testing is particularly significant, as it assesses emotional stability, the ability to perform under stress, and the development of communication skills. Strong motivation for police service is another essential criterion, as the candidate's readiness to fulfill duties directly influences their effectiveness in future professional activities.

Optimizing the selection process by improving testing methodologies, strengthening candidate requirements, and introducing additional evaluation criteria will contribute to enhancing the professional competence of police officers. Refining assessment procedures will ensure transparency and impartiality in the selection process, positively impacting the quality of law enforcement operations and fostering greater public trust in the National Police of Ukraine.

Key words: *selection, National Police of Ukraine, professional training, candidate assessment, physical fitness, psychological resilience, motivation, testing, medical examination, law enforcement activities, communication skills, legal awareness, stress resistance.*

Вступ. Формування високопрофесійного кадрового складу правоохоронних органів є одним із пріоритетних завдань держави, оскільки саме від рівня підготовки та компетентності поліцейських залежить ефективність забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян. Національна поліція України виконує важливу роль у забезпеченні безпеки суспільства, тому до її лав повинні залучатися кваліфіковані, дисципліновані та морально стійкі фахівці. Відбір кандидатів до поліції є складним та багаторівневим процесом, який включає оцінку професійних навичок, правових знань, психологічної стійкості, фізичної витривалості та морально-етичних якостей. Ця процедура не лише визначає відповідність кандидатів встановленим критеріям, а й сприяє підвищенню престижу правоохоронної служби, формуванню позитивного іміджу поліції та зміцненню довіри населення до правоохоронної системи. Особлива увага приділяється сучасним методикам оцінювання, які дозволяють об'єктивно аналізувати професійну придатність претендентів, враховуючи їхню здатність ефективно діяти в умовах підвищеного ризику. Важливим аспектом є мотиваційна складова відбору, оскільки бажання служити суспільству та дотримання етичних стандартів є ключовими характеристиками майбутнього поліцейського. У цій статті аналізується сутність та зміст процедури відбору до Національної поліції України, досліджуються її основні етапи, а також критерії, що визначають відповідність кандидатів вимогам сучасної правоохоронної діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз поняття та змісту процедури відбору кандидатів до Національної поліції України, визначення його основних етапів, критеріїв оцінювання та значення для забезпечення ефективного функціонування правоохоронної системи. У зв'язку з динамічними змінами в суспільно-політичному середовищі, підвищенням вимог до рівня професійної компетентності правоохоронців, удосконаленням законодавчих підходів до кадрового забезпечення, питання відбору набуває особливої актуальності. Важливим завданням є дослідження нормативно-правового регулювання процесу набору до поліції, визначення його ключових характеристик та основних вимог, що висуваються до кандидатів. Особливої уваги потребує аналіз механізмів оцінювання професійної придатності осіб, які прагнуть вступити на службу, включаючи тестування на рівень знань, психологічну діагностику, перевірку фізичної підготовки та проведення співбесід. Завданням дослідження також є виявлення можливих недоліків у діючій системі відбору та обґрунтування пропозицій щодо її вдосконалення. Важливим аспектом є оцінка ефективності впроваджених методик перевірки кандидатів та їхньої відповідності сучасним викликам правоохоронної діяльності. Окрім того, дослідження має на меті виявлення факторів, що можуть впливати на якість кадрового складу поліції, зокрема рівень підготовки випускників навчальних закладів, адаптацію до професійної діяльності, рівень мотивації та морально-етичні якості кандидатів.

У рамках дослідження розглядається значення багаторівневого підходу до відбору, його вплив на підвищення професіоналізму поліцейських, запобігання потраплянню на службу осіб, які не відповідають встановленим критеріям, та формування позитивного іміджу поліції в суспільстві. Особливо аналізується питання прозорості конкурсного відбору та його відповідності принципам об'єктивності, неупередженості та відкритості. У підсумку, стаття спрямована на теоретичне та практичне обґрунтування ефективної моделі відбору до Національної поліції України,

яка відповідає б міжнародним стандартам, сприяє зміцненню правоохоронної системи та забезпечує високий рівень довіри громадян до діяльності поліції.

Результати дослідження. У науковій літературі питання відбору кандидатів до Національної поліції України досліджували такі українські вчені:

Швець Д. В. у своїй роботі «Особливості профорієнтаційної роботи та професійного відбору на службу в Національну поліцію України» аналізує специфіку профорієнтаційної діяльності та процесу професійного відбору кандидатів до поліції [10, ст. 12].

Аброськін В. В. у статті «Деякі питання психологічної підготовки працівників Національної поліції України до виконання завдань в умовах проведення операції об'єднаних сил» розглядає аспекти психологічної підготовки та відбору поліцейських для служби в особливих умовах [1, ст. 25].

Власенко І. В. та Котелюх М. О. у дослідженні «Напрямки вдосконалення службової підготовки працівників Національної поліції України» обговорюють шляхи покращення службової підготовки, включаючи процеси відбору та навчання кадрів [3, ст. 33].

Сокурєнко В. В. у праці «Особливості психологічної підготовки поліцейських до забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції» досліджує психологічні аспекти підготовки та відбору поліцейських для забезпечення громадської безпеки [7, ст. 42].

Тьорло О. І. у статті «Деякі питання вдосконалення методики викладання спеціальної фізичної підготовки в аспекті реформування правоохоронної системи в Україні» аналізує методику фізичної підготовки та їхній вплив на процес відбору кандидатів до поліції [9, ст. 51].

Відбір кандидатів до Національної поліції України є багатограним процесом, що включає комплекс заходів, спрямованих на оцінку рівня професійної придатності, моральних якостей, інтелектуальних здібностей, психологічної стійкості та фізичного стану претендентів. Цей процес відіграє ключову роль у формуванні високопрофесійного складу правоохоронних органів, адже ефективність діяльності поліції безпосередньо залежить від компетентності, відповідальності та готовності працівників виконувати службові обов'язки в умовах різного рівня складності.

Відбір є не просто механізмом кадрового забезпечення, а й важливим інструментом підтримки правопорядку та забезпечення довіри громадян до поліції. Він спрямований на залучення осіб, які не лише володіють необхідними знаннями та навичками, а й поділяють цінності служби, орієнтованої на захист прав і свобод громадян, дотримання законності та принципів верховенства права. До кандидатів висуваються високі вимоги, що охоплюють кілька ключових аспектів.

Юридичний аспект включає перевірку відповідності кандидата встановленим законодавчим нормам, таким як наявність українського громадянства, відсутність судимостей, відповідний вік та дотримання етичних стандартів. Ці критерії спрямовані на запобігання можливості потрапляння до лав поліції осіб, які можуть мати негативний вплив на її репутацію та ефективність. Професійний аспект передбачає оцінку рівня знань та навичок, необхідних для виконання службових обов'язків. Кандидати повинні володіти правовою обізнаністю, знаннями основ кримінального, адміністративного та конституційного права, а також розумінням процедур охорони громадського порядку, протидії злочинності та здійснення превентивних заходів. Окрім теоретичної підготовки, важливим є вміння застосовувати отримані знання на практиці, що оцінюється шляхом тестування та практичних завдань. Психологічний аспект відбору відіграє важливу роль, оскільки робота в поліції часто пов'язана зі стресовими ситуаціями, ризиком та необхідністю швидкого прийняття рішень. Перевірка психологічної стійкості допомагає визначити рівень емоційної врівноваженості кандидата, його здатність діяти у складних умовах, а також рівень розвитку комунікативних здібностей. Важливими критеріями є здатність до аналітичного мислення, самоконтроль, готовність до роботи у команді та вміння ефективно взаємодіяти з громадянами в різних ситуаціях. Фізичний аспект є ще одним вагомим критерієм, що визначає готовність кандидата до служби у складних умовах [3]. Поліцейські мають бути фізично витривалими, адже їхня діяльність передбачає тривалі навантаження, оперативне реагування на правопорушення, здатність до самозахисту та захисту інших осіб. Для цього проводиться тестування фізичної підготовки, яке включає нормативи з бігу, силових вправ та інших фізичних вправ, що дозволяють оцінити загальний рівень фізичної готовності кандидата.

Ми вважаємо, що відбір кадрів є багатокомпонентним процесом, що забезпечує укомплектування поліції фахівцями, які не лише відповідають кваліфікаційним вимогам, а й готові ефективно виконувати свої обов'язки на високому професійному рівні. Комплексний підхід до оцінювання дозволяє визначити найкращих претендентів, які володіють належними знаннями, особистими якостями та фізичною підготовкою для служби у правоохоронних органах.

Ефективна система відбору сприяє посиленню правопорядку, формуванню довіри громадян до поліції та підвищенню загального рівня безпеки в державі.

Відбір кандидатів до Національної поліції України є складним і структурованим процесом, що включає кілька послідовних етапів, кожен з яких спрямований на об'єктивну оцінку професійної, фізичної, психологічної та моральної готовності претендентів до несення служби. Дана система дозволяє сформувати високопрофесійний кадровий склад, здатний ефективно виконувати службові обов'язки в різних умовах, дотримуючись принципів законності та правопорядку.

Процес відбору починається з подання заяви та перевірки документів, що підтверджують відповідність кандидата встановленим вимогам. На цьому етапі здійснюється ретельна перевірка достовірності поданих відомостей, враховуючи наявність громадянства України, відсутність судимостей, відповідний вік та освітній рівень. Така перевірка дозволяє на початковому етапі відсіювати осіб, які не відповідають основним критеріям. Після успішного проходження первинної перевірки кандидати складають тестування, що включає завдання на знання чинного законодавства, логічне мислення та когнітивні здібності. Важливим компонентом тестування є оцінка рівня загального інтелектуального розвитку, що допомагає визначити здатність майбутнього поліцейського до аналітичного мислення, швидкого прийняття рішень та адаптації до нових завдань. Наступним етапом є медичний огляд, що дозволяє оцінити загальний стан здоров'я кандидата та виявити можливі протипоказання до служби. Робота у правоохоронних органах вимагає фізичної витривалості, емоційної стійкості та відсутності серйозних хронічних захворювань, що можуть перешкоджати виконанню професійних обов'язків [4]. Медичне обстеження проводиться комплексно, з урахуванням спеціальних вимог до фізичного та психічного стану майбутніх поліцейських. Оцінка фізичної підготовки є невід'ємною частиною процесу відбору, адже поліцейські повинні бути готові до роботи в екстремальних умовах, переслідувань правопорушників, затримань та виконання інших службових завдань, що потребують високого рівня фізичної активності. Кандидати виконують нормативи, що включають біг на короткі та довгі дистанції, підтягування, віджимання та інші вправи, спрямовані на оцінку загальної витривалості, сили та швидкості реакції. Психологічне тестування та співбесіда є важливими елементами оцінки морально-психологічних якостей кандидата. Оскільки служба в поліції часто супроводжується стресовими ситуаціями, необхідно перевірити здатність особи контролювати емоції, швидко приймати рішення в складних умовах та ефективно взаємодіяти з людьми. Психологічна перевірка включає тестування на рівень стресостійкості, емоційну рівноваженість та комунікативні навички. Крім того, кандидати проходять співбесіду з експертною комісією, яка оцінює їхні мотиваційні установки, етичні принципи та здатність до несення служби відповідно до встановлених стандартів.

Заключним етапом є підсумкове рішення конкурсної комісії, яка на основі аналізу всіх результатів тестувань, перевірок та співбесіди ухвалює остаточне рішення про прийняття кандидата до лав Національної поліції або відхилення його кандидатури. Даний підхід забезпечує об'єктивність і неупередженість процесу відбору, дозволяючи зараховувати лише тих осіб, які відповідають усім необхідним критеріям та продемонстрували високий рівень професійної готовності.

На наше переконання, багаторівнева система відбору кандидатів дозволяє якісно оцінити кожного претендента, враховуючи його професійні, фізичні, психологічні та моральні якості. Це сприяє формуванню компетентного кадрового складу поліції, здатного ефективно виконувати свої функції та забезпечувати правопорядок у державі. Вдосконалення процедур відбору та впровадження сучасних методик оцінювання дозволить підвищити рівень підготовки майбутніх правоохоронців та зміцнити довіру громадян до діяльності поліції.

Процес відбору кандидатів до Національної поліції України передбачає всебічну оцінку претендентів, що дозволяє визначити їхню відповідність вимогам служби. Основним завданням є відбір осіб, які не лише володіють необхідними професійними знаннями, а й мають високий рівень морально-етичних якостей, психологічну стійкість та фізичну витривалість. Оцінювання кандидатів відбувається за комплексом критеріїв, які дозволяють об'єктивно визначити рівень їхньої готовності до виконання службових обов'язків у складних і динамічних умовах.

Юридична відповідність є базовою вимогою до кожного кандидата, оскільки служба в поліції вимагає бездоганної репутації, правової свідомості та дотримання принципів законності. Майбутні поліцейські повинні бути громадянами України, не мати судимостей або фактів притягнення до кримінальної відповідальності, що могло б негативно позначитися на їхній здатності виконувати службові обов'язки. Крім того, вікові обмеження та вимоги до юридичної бездоганності є важливими факторами, що сприяють формуванню ефективної системи кадрового

забезпечення поліції. Освітня підготовка є ще одним важливим критерієм, оскільки поліцейські повинні володіти необхідними знаннями у сфері правозастосування, охорони громадського порядку та реагування на правопорушення. Кандидати мають мати середню або вищу освіту відповідного профілю, що дозволяє їм розуміти основи кримінального, адміністративного та конституційного права. Бажаним є володіння спеціальними правовими знаннями, які допоможуть ефективно виконувати службові завдання, ухвалювати обґрунтовані рішення та забезпечувати правопорядок відповідно до чинного законодавства [5]. Фізична готовність є невід'ємною складовою критеріїв відбору, оскільки служба в поліції передбачає високий рівень фізичних навантажень, необхідність швидкого реагування на нестандартні ситуації та здатність до виконання дій, що потребують сили, витривалості та координації рухів. Оцінювання фізичної підготовки здійснюється шляхом перевірки виконання нормативів, включаючи біг, силові вправи та інші фізичні навантаження, що демонструють здатність кандидата до тривалої фізичної активності та роботи в екстремальних умовах. Психологічна стійкість є важливою складовою відбору, адже поліцейські щодня стикаються з конфліктними ситуаціями, проявами агресії, стресовими обставинами та необхідністю ухвалення швидких рішень [8]. Кандидати проходять психологічне тестування, яке дозволяє оцінити рівень емоційної саморегуляції, здатність діяти під впливом стресу та зберігати спокій у напружених ситуаціях. Важливим є також рівень комунікативних навичок, адже ефективна взаємодія з громадянами, колегами та представниками інших служб є невід'ємною частиною професійної діяльності поліцейського. Мотиваційна складова є визначальним критерієм, що дозволяє оцінити справжню готовність кандидата до несення служби в поліції. Поліцейські повинні мати високий рівень відповідальності, бути відданими принципам законності, справедливості та служіння суспільству [6]. Відповідність моральним та етичним стандартам є критично важливою, адже правоохоронна діяльність передбачає виконання завдань, пов'язаних із захистом прав і свобод громадян. Поліцейський повинен демонструвати чесність, неупередженість, гуманність та готовність діяти в інтересах суспільства, дотримуючись високих професійних стандартів.

На нашу думку, застосування чітко визначених критеріїв оцінювання кандидатів дозволяє сформувати висококваліфікований кадровий склад поліції, здатний ефективно виконувати поставлені перед ним завдання. Вдосконалення системи відбору, підвищення вимог до претендентів та впровадження сучасних методик оцінювання сприяє покращенню рівня професійної підготовки поліцейських, що, у свою чергу, позитивно впливає на безпеку громадян та забезпечення правопорядку в державі.

Висновки. Розглянувши вище викладене, можемо зробити висновок, що процес відбору кандидатів до Національної поліції України є стратегічно важливим етапом формування ефективного правоохоронного апарату, здатного виконувати завдання із забезпечення громадської безпеки, охорони правопорядку та протидії злочинності. Відбір майбутніх поліцейських не обмежується лише формальною перевіркою відповідності встановленим вимогам, а передбачає комплексну оцінку особистих, професійних і фізичних характеристик, що дозволяє виявити найкращих кандидатів, які готові нести службу відповідно до високих стандартів та викликів сучасного суспільства. Успішне проходження всіх етапів конкурсу гарантує, що до лав поліції потрапляють виключно підготовлені, відповідальні та мотивовані особи, які здатні діяти в різних оперативних умовах, дотримуватися норм законодавства, ефективно взаємодіяти з громадянами та приймати виважені рішення в екстремальних ситуаціях. З огляду на це, кожен етап відбору, починаючи від подання заяви та перевірки документів і завершуючи ухваленням остаточного рішення конкурсною комісією, відіграє важливу роль у формуванні якісного кадрового резерву правоохоронної системи. Застосування сучасних методик оцінювання кандидатів дозволяє уникнути суб'єктивності у прийнятті рішень та забезпечити максимально прозорий та об'єктивний процес відбору. Використання психологічних тестів, інтелектуальних випробувань, фізичних нормативів та детального вивчення мотиваційної складової претендентів допомагає відібрати тих, хто не лише відповідає встановленим критеріям, а й має особисту мотивацію до служби та відданість принципам правоохоронної діяльності. Важливу роль у подальшому розвитку системи відбору відіграє її постійне вдосконалення відповідно до змін у законодавстві, соціально-економічних умовах і потребах правоохоронної системи. Оптимізація відбіркових процедур, впровадження новітніх технологій оцінювання, удосконалення підходів до тестування та підвищення вимог до кандидатів сприятимуть підготовці більш компетентних фахівців, здатних якісно виконувати службові обов'язки. Ефективність роботи Національної поліції напряму залежить від рівня кваліфікації її працівників, а отже, відбір до правоохоронних органів є основою формування професійного

середовища, де кожен співробітник володіє належними знаннями, навичками та морально-етичними якостями. Високі вимоги до особистих та професійних характеристик кандидатів дозволяють підтримувати авторитет поліції, підвищувати довіру суспільства до правоохоронної системи та ефективно виконувати завдання щодо забезпечення безпеки громадян. Таким чином, подальше вдосконалення механізму відбору поліцейських, його адаптація до сучасних викликів і запровадження інноваційних методів оцінки сприятимуть створенню більш ефективної та професійної правоохоронної структури. Підвищення стандартів кадрового забезпечення дозволить не лише покращити якість виконання службових обов'язків, а й сформувати позитивний імідж поліції як інституції, що діє виключно в інтересах суспільства та держави.

Список використаних джерел:

1. Аброськін В. В. Деякі питання психологічної підготовки працівників Національної поліції України до виконання завдань в умовах проведення операції об'єднаних сил. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків. ХНУВС. 2019. С. 20–25.*
2. Вітвіцький С. С., Тулінов В. С., Мердова О. М. *Поліцейська діяльність: підручник. за заг. ред. проф. С. С. Вітвіцького. Київ: ВД Дакор, 2021. 372 с.*
3. Власенко І. В., Котелюх М. О. Напрямки вдосконалення службової підготовки працівників Національної поліції України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків. ХНУВС. 2019. С. 30–35.*
4. Звегінцева А. М. Актуальні проблеми відбору майбутніх поліцейських. *Матеріали науково-практичної конференції "Актуальні проблеми відбору майбутніх поліцейських". Дніпро: ДДУВС. 2020. С. 22–27.*
5. Кравченко І. С. Основи управління в Національній поліції: *Навч. посіб. Дніпро. Видавець Біла К. О., 2020. 212 с.*
6. Полішко Н. Л. Правове регулювання праці жінок, які проходять службу в Національній поліції України. *Дис. д-ра філософії: 081 – Право. Н. Л. Полішко. Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2021. 220 с.*
7. Сокурєнко В. В. Особливості психологічної підготовки поліцейських до забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків. ХНУВС. 2019. С. 40–45.*
8. Тишлек М. М. Правові та організаційні засади кадрового забезпечення управління в органах Національної поліції України. *Дис. д-ра філософії: 081 – Право. М. М. Тишлек. Донецький держ. ун-т внутр. справ. Кропивницький, 2023. 250 с.*
9. Тьорло О. І. Деякі питання вдосконалення методики викладання спеціальної фізичної підготовки в аспекті реформування правоохоронної системи в Україні. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків. ХНУВС. 2019. С. 50–55.*
10. Швець Д. В. Особливості профорієнтаційної роботи та професійного відбору на службу в Національну поліцію України. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: збірник наукових праць. Харків. ХНУВС. 2019. С. 10–15.*